

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยทั่วไปนั้นมีมากมาย แต่สิ่งที่เป็นปัจจัยหลักๆ และเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้กระบวนการดำเนินไปสู่เป้าหมายได้ก็คือ นโยบายในการจัดการศึกษาและการดำเนินตามนโยบาย นโยบายเป็นกรอบแนวคิดกว้างๆ และนโยบายในระดับสูงที่สุดคือนโยบายระดับชาติ อันได้แก่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นนโยบายที่กว้างที่สุดเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้นำไปตีความและกำหนดนโยบายที่มีรายละเอียดเป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงานมากขึ้น ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบการเรียนการสอนโดยตรงก็คือทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งในปัจจุบันคือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และกระทรวงศึกษาธิการซึ่งก็ยังไม่ใช่สถาบันที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการการเรียนการสอน แต่ทำหน้าที่ดูแลการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาโดยกำหนดนโยบายหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ ให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งนำไปปฏิบัติ

เป็นที่ทราบกันดีว่า สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นมีความเป็นอิสระทางวิชาการ ดังนั้น เมื่อรับนโยบายจากทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการไปพิจารณา ก็จะสามารรถกำหนดนโยบายการศึกษาที่เหมาะสมกับปัจจัยต่างๆของสถาบัน เช่น จุดเน้น ประเภทของนักศึกษา และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นได้ ซึ่งก็คือการนำนโยบายไปดำเนินการให้เป็นรูปธรรมขึ้นอีกระดับหนึ่ง ทำให้เกิดการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไปในแต่ละสถาบัน แต่สอดคล้องกับแนวคิดที่ทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการระบุ การจัดหลักสูตรซึ่งมีจำนวนวิชา จำนวนหน่วยกิต และรายละเอียดลักษณะวิชานี้จะเป็นเครื่องกำหนดภาระงานของผู้สอนที่มีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติตามนโยบาย

ในระดับปฏิบัตินี้ มีผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการเรียนการสอนหลักๆ สองฝ่ายคือ ผู้สอนที่มีหน้าที่สอนและผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนา สัมฤทธิ์ผลของกระบวนการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับสองฝ่ายนี้เป็นสำคัญ แต่ในกระบวนการจัดการศึกษานั้นย่อมต้องมีปัญหาและอุปสรรค ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน แก้ไขปัญหา และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอยู่เสมอ อันจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์และก้าวทันโลกได้

1. นโยบายการศึกษาภาษาต่างประเทศ

ความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เป็นปัจจัยหลักในการสื่อสารกับนานาชาติ และการพัฒนาประเทศในโลกยุคโลกาภิวัตน์ หน่วยงานทางการศึกษาทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนต่างเห็นความสำคัญในการที่จะพัฒนาให้ผู้อยู่ในระบบการศึกษาทุกระดับได้มีศักยภาพในการเรียนรู้และใช้ภาษาต่างประเทศทั้งเพื่อการสื่อสารและเพื่อการค้นคว้าข้อมูลข่าวสาร ความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ

การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาระดับประเทศได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศ ด้วยการตราไว้เป็นพระราชบัญญัติกำหนดให้ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 4 มาตรา 23 เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมี “ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง” (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 13) นโยบายที่เป็นกฎหมายระดับประเทศนี้ไม่ได้ระบุแนวทางในการดำเนินการจัดการที่ชัดเจน แต่ก็ทำหน้าที่เป็นกรอบแนวคิดที่ทุกฝ่ายต้องนำไปตีความเพื่อทำให้เกิดแผนดำเนินงานอันจะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้น ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) จึงได้ระบุจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนมากขึ้นในด้านนโยบายการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศโดยเน้นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการสื่อสารในระดับสากล (global competence) ซึ่งหมายรวมถึงการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และทักษะการจัดการ และเน้นการเตรียมให้ผู้เรียนมีทักษะทางการเรียนรู้ (learning skills) เพื่อเป็นเครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นโยบายระดับประเทศดังกล่าว นำไปสู่การกำหนดนโยบายระดับอุดมศึกษาตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาการอุดมศึกษาปี พ.ศ. 2540-2544 ซึ่งมุ่งเน้นให้นักศึกษามีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่สันติภาพ ความมั่นคง และมั่งคั่งของประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542ข) ได้มีการกำหนดควมวิสัยทัศน์ให้บัณฑิตไทยมีความสามารถในระดับสากล (global competence) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ความสามารถในการปรับตัว มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และภาษาต่างประเทศ เน้นให้บัณฑิตไทยสามารถพูดภาษาที่ใช้ระหว่างประเทศในวงกว้าง เช่น อังกฤษ จีน ฝรั่งเศส และภาษาในภูมิภาค เช่น เวียดนาม ลาว เขมร มาเลย์

จะเห็นได้ว่านโยบายการจัดการศึกษาที่เป็นนโยบายระดับประเทศจะเป็นหลักและวิถีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวทางการดำเนินการอย่างกว้างๆ ซึ่งตราไว้เป็นพระราชบัญญัติที่ต้องถือปฏิบัติ มีการจัดทำเป็นแผนพัฒนาเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนำไปตีความเพื่อวางแผน

ดำเนินการให้มีรายละเอียดเหมาะสมกับลักษณะงานของคน อันได้แก่การจัดทำนโยบายในระดับกระทรวง ซึ่งรวมถึงทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาของชาติทั้งหมดทุกระดับ นโยบายจึงปรากฏเป็นรูปธรรมมากขึ้นและแตกต่างกันในรายละเอียด แต่ก็จะสอดคล้องกันเนื่องจากต้องถือปฏิบัติตามกรอบแนวคิดเดียวกัน จากการสำรวจแนวคิดระดับกระทรวง (Charumanee, 2002) สามารถสรุปได้ว่านโยบายด้านการศึกษาภาษาต่างประเทศมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกทักษะทางภาษา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและเรียนรู้ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ และฝึกทักษะทางภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศดังนี้ 3 ประการคือ 1) เพื่อการติดต่อสื่อสารและการทำงานกับชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทย 2) เพื่อการติดต่อสื่อสารกับประเทศในเขตภูมิภาคใกล้เคียงเพื่อการพัฒนาในระดับภูมิภาค และ 3) เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและความรู้ของผู้เรียนให้ทัดเทียมกับระดับนานาชาติ โดยเน้นการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เพื่อการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย การสื่อสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการศึกษา เช่น การจดบันทึก สรุปย่อความและการเขียนเรียงความ อันเป็นสิ่งจำเป็นในการสื่อสารทางวิชาการ

นโยบายระดับประเทศและระดับกระทรวงดังกล่าวนำไปสู่การวางนโยบาย และการจัดการเรียนการสอนในระดับสถาบันการศึกษา ซึ่งแตกต่างกันไปตามปรัชญาการศึกษาและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของแต่ละสถาบัน สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรทางด้านภาษาต่างประเทศในทำนองเดียวกัน คือ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษเป็นรายวิชาบังคับอย่างน้อย 2 รายวิชา 6 หน่วยกิต และยังสามารถเลือกเรียนภาษาอังกฤษ หรือวิชาภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เป็นวิชาเลือกได้ตามความต้องการของหลักสูตรหรือความสนใจของผู้เรียน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยบางส่วนที่ให้ความสำคัญต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษมากขึ้น โดยกำหนดให้ผู้เรียนเรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับเพิ่มขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์กำหนดให้ทุกหลักสูตรระดับปริญญาตรีต้องเรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับถึง 13 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ คู่มือนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2546)

ทางด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศได้มีการกำหนดไว้ในนโยบายระดับกระทรวงให้สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีห้องปฏิบัติการทางภาษา ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การจัดชั้นเรียนซ่อมเสริมสำหรับผู้เรียนที่มีปัญหา และการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคล ซึ่งแต่ละสถาบันอุดมศึกษาต่างจัดให้มีปัจจัยสนับสนุนการเรียนภาษาต่างประเทศเหล่านี้แตกต่างกันไปตามระดับของการให้ความสำคัญของการเรียนการสอนภาษา

ต่างประเทศของแต่ละสถาบัน รวมทั้งความพร้อมด้านบุคลากรและนโยบายการจัดสรรงบประมาณ

นอกจากนี้ บริบทของการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และนโยบายของแต่ละสถาบันยังมีผลต่อการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปใช้ในการจัดการศึกษาทางด้านภาษาต่างประเทศที่แตกต่างกัน ส่งผลกระทบไปถึงการจัดโครงสร้างหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และองค์ประกอบอื่นที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ซึ่งเห็นได้จากโครงสร้างหลักสูตรที่แตกต่างกันไปในแต่ละสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในมหาวิทยาลัยต่างๆ สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันระดับอุดมศึกษาอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจความพึงพอใจของนายจ้างต่อการทำงานของบัณฑิตไทยซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพความต้องการของตลาดแรงงาน และจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ของบัณฑิตไทยยังพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากระดับอุดมศึกษายังมีความรู้ความสามารถไม่พอเพียงต่อความต้องการใช้งาน สาเหตุของการที่บัณฑิตไทยมีสัมฤทธิ์ผลทางด้านการเรียนรู้ และการใช้ภาษาต่างประเทศต่ำ อาจสืบเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายทางด้านภาษาต่างประเทศทั้งในระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับสถาบันการศึกษาที่ยังไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรมอันอาจทำให้มีการตีความเพื่อนำไปปฏิบัติได้ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมาย และยังขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้วางนโยบาย รวมทั้งขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงของผู้นำนโยบายไปใช้ ซึ่งจะเห็นได้จากนโยบายที่ปรากฏอยู่กับการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกัน และแตกต่างกันไปตามระดับของการให้ความสำคัญของความรู้ความสามารถทางภาษาต่างประเทศของกระทรวงและสถาบัน

เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษามีความเป็นอิสระทางวิชาการ ดังนั้น ในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงสามารถกำหนดหลักสูตรและลักษณะวิชาได้ โดยคำนึงถึงกรอบแนวคิดที่ต้องถือปฏิบัติ โดยสถาบันจะเป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการเรียนการสอนภาษาและนำไปวางแผนการดำเนินการให้บรรลุเป้าประสงค์ จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารระดับหัวหน้าภาควิชาที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษ และผู้เรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 18 แห่ง พบว่าทั้ง 3 กลุ่มเห็นด้วยกับนโยบายการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งในระดับประเทศและระดับกระทรวง ในระดับเห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ในด้านการนำนโยบายไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่แท้จริง พบว่าทั้งผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนระบุว่าหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยของรัฐไม่สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ทั้งนโยบายระดับประเทศ และระดับกระทรวง (Charumane, 2002)

2. หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้

สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาในภาคใต้นั้นมีจำนวนทั้งสิ้นรวม 26 สถาบัน (30 หน่วยงาน เนื่องจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีวิทยาเขตทั้งสิ้น 5 วิทยาเขต) หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ได้จัดสอนในระดับปริญญาตรีนั้นอาจแบ่งได้เป็นสามลักษณะใหญ่ๆ คือ ภาษาต่างประเทศที่จัดสอนเป็นวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้กับนักศึกษาทุกคณะ วิชาที่จัดสอนให้กับนักศึกษาวิชาเอกหรือโทภาษาต่างประเทศ และวิชาที่จัดสอนในหลักสูตรที่ต้องการความรู้ความสามารถทางภาษาเป็นพิเศษ เช่นหลักสูตรนานาชาติ และหลักสูตรทางธุรกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาบางแห่งที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาก็ยังกำหนดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษพื้นฐานสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรายวิชาที่ไม่นับหน่วยกิต และสำหรับหลักสูตรทางภาษาก็ยังอาจมีรายวิชาภาษาที่บังคับในหลักสูตรอีกด้วย

ในระดับปริญญาตรี หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ทุกสถาบันได้กำหนดให้นักศึกษาเรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับในหมวดวิชาภาษา โดยมีจำนวนหน่วยกิตแตกต่างกัน สถาบันในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐบาล สถาบันในกำกับของรัฐ และสถาบันเอกชนส่วนใหญ่จัดให้วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับด้วยจำนวนหน่วยกิตที่เท่ากันคือ อย่างน้อย 6 หน่วยกิต ในขณะที่สถาบันที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเช่น วิทยาลัยพลศึกษา ส่วนใหญ่กำหนดให้นักศึกษาเรียนวิชาภาษาอังกฤษอย่างน้อย 3 หน่วยกิต และสถาบันในสังกัดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์กำหนดจำนวนหน่วยกิตวิชาภาษาอังกฤษแตกต่างกันออกไปเป็น 4, 6, และ 8 หน่วยกิต และวิทยาลัยดาปีกำหนดให้เรียนถึง 12 หน่วยกิต เป็นต้น

นอกเหนือจากวิชาบังคับภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาทุกคนแล้ว บางสถาบันยังได้กำหนดให้มีวิชาเลือกภาษาในหมวดนี้อีกด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะประกอบด้วยรายวิชาภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เช่น ฝรั่งเศส จีน เยอรมัน ญี่ปุ่นและมลายู เป็นต้น หรือภาษาไทย นักศึกษาจะต้องเลือกเรียนภาษาเพิ่มจากที่ต้องเรียนเป็นวิชาบังคับ ตารางที่ 2.1 แสดงรายละเอียดจำนวนหน่วยกิตวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในภาคใต้

ตารางที่ 2.1

จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับภาษาอังกฤษในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาบังคับเลือก
ภาษาต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้

สังกัด	สถาบัน	จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับภาษาอังกฤษ	จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับเลือกเพิ่มเติมในบางคณะ/สาขา
(อดีต) ทบวง มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ • วิทยาเขตหาดใหญ่	6 นก. (ทุกคณะ)	6 นก. (เภสัชศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สาขา นิติศาสตร์ วิทยาการจัดการ อุตสาหกรรมเกษตร)
	• วิทยาเขตปัตตานี	6 นก. (ทุกคณะ)	3 นก. (พยาบาลศาสตร์ เศรษฐศาสตร์) 4 นก. (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)
	• วิทยาเขตภูเก็ต	12 นก. (อุตสาหกรรมบริการ) 6 นก. (วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์)	6 นก. (วิทยาศาสตร์) 3 นก. (วิศวกรรมศาสตร์)
	• วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี	12 นก. (วิทยาศาสตร์) 6 นก. (วิทยาการจัดการ)	
	• วิทยาเขตศรีวิชัย	15 นก. (บริหารธุรกิจ การประ กันภัย สาขาสหศึกษาทางการบัญชี)	
	มหาวิทยาลัยทักษิณ	6 นก. ทุกคณะยกเว้นคณะศึกษาศาสตร์ 9 นก. คณะศึกษาศาสตร์	3 นก. (ศึกษาศาสตร์)
	วิทยาลัยอิสลาม	4 นก.	
	สถาบันในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	13 นก. (ทุกคณะยกเว้นศิลปศาสตร์) 15 นก. (ศิลปศาสตร์)	
	สถาบันเอกชน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	6 นก.	
	วิทยาลัยอาชีวศึกษา	12 นก.	
(อดีต) กระทรวงศึกษา ธิการ	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคใต้	6 นก. (วิศวกรรมศาสตร์ ครุศาสตร์-เทคโนโลยีเครื่องกล อุตสาหกรรม เพื่อค้า คหกรรมศาสตร์-คหกรรมทั่วไป บริหารธุรกิจ-การตลาด การจั การทั่วไป การบัญชี ศิลปศาสตร์-การท่องเที่ยว การโรงแรม)	6 นก. (ครุศาสตร์-เทคโนโลยี เสื้อผ้า บริหารธุรกิจ-การจัดการ ทั่วไป ศิลปศาสตร์- การโรง แรม)

ตารางที่ 2.1

จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับภาษาอังกฤษในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาบังคับเลือก
ภาษาต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ (ต่อ)

สังกัด	สถาบัน	จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับภาษาอังกฤษ	จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับเลือกเพิ่มเติมในบางคณะ/สาขา
	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคใต้	3 นก. (ครุศาสตร์: โยธา-สมทบ เชื่อมประกอบ เกษตรศาสตร์-เกษตรกลวิธาน คหกรรมศาสตร์: ผ้าและเครื่องแต่ง กาย อาหารและโภชนาการ บริหารธุรกิจ: การจัดการ อุตสาหกรรม)	3 นก. (วิศวกรรมไฟฟ้า บริหาร ธุรกิจ-การตลาด บัญชี)
	สถาบันราชภัฏ (ทุกแห่ง)	6 นก.	
	กรมพลศึกษา วิทยาลัยพลศึกษาตรัง	6 นก.	
	วิทยาลัยพลศึกษายะลา กระบี่ ชุมพร	3 นก.	
	มหาวิทยาลัยสงขล วิเศษชัยชาญ, วัฒนจินทร์	8 นก.	
	มหาบัณฑิตวิทยาลัย	6 นก.	2 นก.
	วิศวกรรมบูรพา วิศวกรรมมาโสกราช	6 นก.	4 นก.
	วิเศษชัยชาญ	4 นก.	

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันการศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและสถาบันราชภัฏนั้นกำหนดขั้นต่ำไว้ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ส่วนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันในสังกัดกรมพลศึกษาและมหาวิทยาลัยสงขลนั้นยังมีความหลากหลายอยู่มากในการกำหนดจำนวนหน่วยกิตวิชาภาษาอังกฤษในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

นอกจากนี้ ลักษณะของหลักสูตรก็ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดจำนวนหน่วยกิตวิชาภาษาอังกฤษในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปและรายวิชาภาษาต่างประเทศอื่นๆ เช่นหลักสูตรต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหลักสูตรปริญญาตรีที่รับผู้จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าหรือต่างสาขาวิชา มาเรียนต่ออีกสองปี มักจะกำหนดให้เรียนวิชาภาษาอังกฤษน้อยกว่าหลักสูตรปกติ ดังข้อมูลในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับภาษาอังกฤษในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้

สังกัด	สถาบัน	จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับภาษาอังกฤษ	จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับเลือกเพิ่มเติมในบางคณะ/สาขา
(อดีต) ทบวงมหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ • วิทยาเขตหาดใหญ่	3 นก. (สาธิตสุขศาสตร์ พยาบาลศาสตร์) 6 นก. (วิทยาศาสตร์ บริหารธุรกิจ)	ไม่มี
	• วิทยาเขตปัตตานี	0 นก. (ศึกษาศาสตร์)	ไม่มี
	มหาวิทยาลัยทักษิณ	0 นก. (ทุกหลักสูตร)	ไม่มี
	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	6 นก. (บริหารธุรกิจ)	ไม่มี

นอกจากนี้ ในสภาวะการณ์โลกปัจจุบันที่ความจำเป็นในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารระหว่างชาติมีเพิ่มมากขึ้น สถาบันการศึกษาหลายแห่งก็มีการจัดหลักสูตรนานาชาติเพื่อรองรับความต้องการนี้และถึงแม้ว่าหลักสูตรนานาชาติจะไม่ได้เป็นหลักสูตรทางภาษา ก็จำเป็นจะต้องกำหนดรายวิชาภาษาให้มากขึ้น เนื่องจากความจำเป็นที่นักศึกษาต้องมีความชำนาญในการใช้ภาษามากกว่านักศึกษาในหลักสูตรอื่นๆ ซึ่งอาจจะเป็นด้วยเหตุผลเดียวกันนี้เองที่หลักสูตรทางธุรกิจส่วนใหญ่ก็มักจะกำหนดให้นักศึกษาเรียนวิชาภาษามากกว่าหลักสูตรอื่นๆเช่นกัน ดังจะเห็นได้ในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับภาษาอังกฤษในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาบังคับภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ของหลักสูตรที่เน้นภาษาในสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้

สังกัด	สถาบัน	จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับภาษาอังกฤษ	จำนวนหน่วยกิตวิชาบังคับเลือกเพิ่มเติมในบางคณะ/สาขา
(อดีต) ทบวงมหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ • วิทยาเขตภูเก็ต	12 นก. (วิเทศธุรกิจ บริหารธุรกิจนานาชาติ)	12 นก
	• วิทยาเขตตรัง	15 นก. (บริหารธุรกิจ-การประกันภัย สารสนเทศทางการบัญชี)	ไม่มี
	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	13 นก. (บริหารธุรกิจ-การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ)	12 นก. (ภาษาต่างประเทศอื่น)
		22 นก. (การจัดการการท่องเที่ยว-การนำเที่ยว)	12 นก. (ภาษาต่างประเทศอื่น)
	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	16 นก. (การจัดการการท่องเที่ยว-การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์)	12 นก. (ภาษาต่างประเทศอื่น)
		16 นก. (นิเทศศาสตร์-สารสนเทศ)	
	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	6 นก. (บริหารธุรกิจ)	3-12 นก.

ในหลักสูตรวิชาภาษาต่างประเทศ จำนวนหน่วยกิตวิชาเอกและวิชาโทของหลักสูตร
ภาษากำหนดไว้แตกต่างกันไปตามสถาบันและตามวิชาภาษา ดังปรากฏในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 จำนวนหน่วยกิตวิชาภาษาเป็นวิชาเอก-โทในหลักสูตรภาษาต่างประเทศ

สังกัด	สถาบัน	คณะ/ ภาษา	พื้นฐาน เฉพาะด้าน	วิชาเอก		วิชาโท	
				บังคับ	เลือก	บังคับ	เลือก
ทบวง มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ • วิทยาเขตปัตตานี	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	3	36	29	12	12
		- อังกฤษ		43	17	6	24
- ฝรั่งเศส	-	-		12	12		
- เยอรมัน	40	20		12	12		
- จีน	48	26		6	18		
- ญี่ปุ่น	37	28		20	4		
- เกาหลี	47	14		12	12		
- มลายู	49	14		18	6		
		ศึกษาศาสตร์					
		- อังกฤษ		37	8	16	4
		- ฝรั่งเศส		32	13	6	15
		วิชาการสื่อสาร					
		- อังกฤษ				12	12
		- ฝรั่งเศส				6	18
		- เยอรมัน				12	12
		- จีน				12	10-
		- ญี่ปุ่น				6	12
		- เกาหลี				20	18
		- มลายู				12	4
		- อาหรับ				18	8
	• วิทยาเขตภูเก็ต	วิศวกรรม (จีน)		33			
	มหาวิทยาลัยทักษิณ	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์					
		- มลายู					
		- อังกฤษ	15	32	24		
			15	30	27		
	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	อังกฤษ	15	66	45	24	
	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	อังกฤษธุรกิจ	-	45	15		

ในระดับบัณฑิตศึกษา ส่วนใหญ่สถาบันการศึกษาต่างๆจะกำหนดให้นักศึกษาเรียนวิชาภาษาอังกฤษตามลักษณะหลักสูตร ซึ่งแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะใหญ่ๆ คือ หลักสูตรภาษาและหลักสูตรที่ไม่ใช่หลักสูตรภาษา ในหลักสูตรที่ไม่ใช่หลักสูตรภาษา ส่วนใหญ่จะกำหนดให้นักศึกษาเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยต้องผ่านการเรียนรายวิชาที่จัดสอนเป็นพิเศษและมีผลการเรียนในระดับที่กำหนด หรือนักศึกษาอาจสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษเพื่อให้ผ่านเกณฑ์โดยไม่ต้องเรียนก็ได้เช่นกัน แต่ก็ยังมีบางหลักสูตรที่กำหนดรายวิชาภาษาอังกฤษไว้ในหลักสูตร โดยต้องจัดให้มีการเรียนการสอนเทียบเท่า 3 หน่วยกิต ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะจัดเป็นรายวิชาที่ต้องมีผลการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดแต่ไม่นับหน่วยกิต สำหรับหลักสูตรทางภาษา ก็จะกำหนดรายวิชาภาษาไว้ในหลักสูตรที่ต้องเรียนโดยนับหน่วยกิต

3. ผู้สอน

นอกเหนือจากการจัดหลักสูตรที่ต้องให้สอดคล้องกับนโยบายเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว องค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้นโยบายและหลักสูตรสำเร็จตามเป้าหมายก็คือตัวผู้สอน ถึงแม้ว่าสาระสำคัญส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการบริหารจัดการอุดมศึกษาจะระบุไว้ว่าการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ผู้ที่จะมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนก็คือผู้สอน ดังนั้น ผู้สอนจึงเป็นกลไกสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่ต้องสอนโดย “เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนต้องทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ” (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 107) ความสำคัญและบทบาทของผู้สอนนี่เป็นที่ตระหนักกันดี แต่ในความเป็นจริง ภาระหน้าที่ของผู้สอนในระดับอุดมศึกษามิได้จำกัดอยู่ที่การเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังมีภาระอื่นๆอีกหลายประการ ในสภาพปัจจุบัน ผู้สอนยังไม่สามารถทำหน้าที่การสอนได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากมีภาระอื่นๆที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนอีกมาก อีกทั้งยังมีข้อจำกัดหลายด้าน ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดต่อไปในหัวข้อ ภาระงานของอาจารย์ผู้สอนภาษา ปัญหาอัตราค่าจ้าง และการพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน

3.1 ภาระงานของอาจารย์ผู้สอนภาษา

3.1.1 ภาระงานสอน

จากการศึกษาเกี่ยวกับภาระงานสอนของผู้สอนระดับอุดมศึกษาพบว่า อาจารย์ทุกสาขาวิชามีภาระงานสอนเป็นสัดส่วนสูงสุดเฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมงการทำงาน (คุณวุฒิ คนฉลาดและคณะ, 2533) ซึ่งหมายความว่าผู้สอนจะมีเวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่จะทำงานอื่นอีกสามด้าน ได้

แก่ การทำวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดไว้เป็นภาระหน้าที่ของบุคลากรที่ทำหน้าที่สอนในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ ยังไม่ได้คำนึงถึงเวลาที่ ต้องใช้ในการเตรียมการสอนและภาระงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาด้านภาษา ภาระงานด้านการสอนเพียงด้านเดียวก็มีมากและหลากหลาย ลักษณะ คณะอนุกรรมการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนสาขาวิชาภาษาของทบวงมหาวิทยาลัย (2537: 7) ได้จำแนกการจัดการเรียนการสอนด้านภาษาในสถานอุดมศึกษาเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การให้บริการการสอนให้แก่นิสิตนักศึกษาต่างคณะที่มารับบริการการศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ หรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาทางด้านภาษาอื่น ๆ ในสถาบันอุดมศึกษา เช่น สถาบันภาษา ซึ่งนิสิตนักศึกษาจะต้องเรียนตามหลักสูตรในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปประมาณคนละ 3-9 หน่วยกิต ซึ่งอาจแบ่งเป็นวิชาบังคับและวิชาบังคับเลือก
2. การให้บริการแก่นิสิตนักศึกษาในคณะของตนเองซึ่งเรียนเป็นวิชาเอก หรือวิชาโท หรือเป็นวิชาชีพเฉพาะตามหลักสูตรปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกทางด้านภาษาศาสตร์ ภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศ
3. การจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านภาษา เสนอเป็นบริการวิชาการให้กับชุมชน มหาวิทยาลัยต่างๆ ได้จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมทางด้านภาษาให้แก่ผู้สนใจ ทั้งจัดขึ้นเองและร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ตามกิจกรรมหรือแผนงานให้บริการทางวิชาการอีกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งหลักสูตรอบรมระยะสั้นที่มักจะทำไปตามกำลังความสามารถของแต่ละสถาบันการศึกษา โดยไม่มีจุดเน้นหรือแผนรวมของประเทศอย่างชัดเจน

จะเห็นได้ว่าภารกิจของอาจารย์ผู้สอนภาษาในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจที่ต้องให้บริการแก่ผู้รับบริการซึ่งมีตั้งแต่ นักศึกษาจนถึงบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ในกรณีที่เป็นการสอนตามหลักสูตรในหมวดการศึกษาทั่วไปนั้นหมายถึงการต้องรับผิดชอบนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของทุกคณะในมหาวิทยาลัย ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเพื่อบริการแก่นักศึกษาจำนวนมากโดยคำนึงถึงมาตรฐานหมายถึงการทำงานร่วมกันของคณาจารย์เป็นทีมขนาดใหญ่ ที่ต้องประสานงานกันอย่างใกล้ชิดตั้งแต่เริ่มกระบวนการไปจนจบ กล่าวคือ มีแผนการสอนที่ทุกคนมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบและนำไปใช้ มีการประชุมปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีรูปแบบการวัดและประเมินผลซึ่งรวมทั้งการ

ออกข้อสอบ ตรวจข้อสอบและจัดระดับคะแนนตามเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานชัดเจน ซึ่งทั้งหมดนี้อาจต้องการผู้สอนจำนวนหนึ่งมารับภาระเป็นคณะทำงานดูแลให้เกิดมาตรฐาน ในขณะที่ผู้สอนคนอื่น ๆ มีหน้าที่รักษามาตรฐานของทีมด้วยการทำงานไปในทิศทางเดียวกันและมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการเรียนการสอน การออกข้อสอบและตรวจข้อสอบ การทำงานในลักษณะนี้ต้องใช้ทั้งความพยายามและใช้เวลา นอกเหนือจากภาระงานสอนอีกมากมาย เนื่องจากในการวางแผนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่าย และในการดำเนินการก็จะต้องมีการทำความเข้าใจให้ตรงกันเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้กระบวนการรักษามาตรฐานก็ทำให้ต้องมีการตรวจสอบ และทำซ้ำเพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ ทำให้ภาระงานของผู้สอนเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ

อย่างไรก็ตามมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาประการหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน คือการที่สถาบันต่าง ๆ มักจัดประเภทของรายวิชาทางภาษาไว้ในกลุ่มรายวิชาบรรยาย ดังที่มักปรากฏในตัวเลขแสดงจำนวนหน่วยกิตเป็น 3(3-0-0) ซึ่งแสดงถึงลักษณะการจัดการเรียนการสอนด้วยการบรรยายตลอดทั้ง 3 ชั่วโมง ทั้งที่ความจริงแล้วหากต้องการให้เกิดทักษะที่แท้จริงจะต้องมีทั้งภาคการบรรยายและภาคปฏิบัติควบคู่ไปด้วยกัน เช่น วิชา 3 หน่วยกิต อาจจะมีการสอนภาคบรรยาย 1 ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ 4-5 ชั่วโมงจึงจะบรรลุเป้าหมายได้ (คณะอนุกรรมการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนสาขาวิชา, 2537) ซึ่งก็หมายความว่า ผู้เรียนควรมีเวลาเรียนทั้งหมดประมาณ 5-6 คาบต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ เนื่องจากวิชาภาษาเป็นวิชาทักษะ การที่จะช่วยให้นักศึกษามีความคล่องแคล่วแม่นยำในการใช้ภาษามากยิ่งขึ้น ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรือมีการบ้านเสริมการเรียนในชั้นเรียน ทำให้ผู้สอนต้องใช้เวลาในการตรวจแก้ไขและอธิบายเพิ่มเติมด้วยเช่นกัน ตัวเลขแสดงจำนวนหน่วยกิตที่ระบุไว้ว่าผู้สอนมีภาระงานสอนเพียง 3 ชั่วโมงต่อกลุ่มต่อสัปดาห์ จึงไม่สะท้อนจำนวนชั่วโมงจริงที่ผู้สอนได้ใช้ไปนอกห้องเรียนเพื่อให้คำปรึกษาและตรวจการบ้าน ภาระงานสอนอย่างเป็นทางการอาจอยู่ในระดับปกติ แต่ภาระงานจริงนั้นมากกว่านั้นมาก

จะเห็นได้ว่าหากการจัดการเรียนการสอนภาษาดำเนินไปตามที่ควรจะเป็น ภาระงานสอนของผู้สอนภาษาคงจะสูงขึ้นกว่าวันละ 5 ชั่วโมงที่กล่าวไว้ข้างต้น ทั้งนี้ ยังไม่นับรวมภาระการออกข้อสอบและตรวจข้อสอบที่มีควบคู่กับการเรียนการสอนตามภาระการสอนในหมวดการศึกษาทั่วไป นอกจากนี้ยังพบว่า นอกเหนือภาระงานสอนนักศึกษาภาคปกติแล้ว ผู้สอนระดับอุดมศึกษาในสังกัดสถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลยังต้องให้บริการการสอนแก่นักศึกษาปริญญาตรีภาคสมทบและภาคพิเศษนอกเวลาราชการ ซึ่งมีผู้รับบริการจำนวนมาก (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

3.1.2 ภาระงานอื่นๆ

ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งที่มีอาจมองข้ามคือ ผู้สอนภาษาในสถาบันอุดมศึกษาไม่ได้มีภาระงานแต่เฉพาะงานสอนเท่านั้น เรื่องชัย ทรัพย์นิรันดร์ (2544: 178) กล่าวถึงภารกิจของคณาจารย์ในสถาบันราชภัฏว่า "ทุกวันนี้คณาจารย์ในสถาบันราชภัฏหลายคนต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งที่เป็นผู้สอน เป็นผู้บริหาร และเป็นผู้บริหารพร้อมกันไป เนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอต่อการสนองตอบความต้องการของนักศึกษา" และผลการศึกษาของคุณวุฒิ คนฉลาดและคณะ (2533) พบว่าอาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษาทำงาน 4 ลักษณะ คือ งานสอน งานวิจัย งานเขียนตำราหรือเอกสารประกอบการเรียน และงานบริหารรวมเป็นเวลาเฉลี่ยวันละ 8 ชั่วโมง สูงกว่าชั่วโมงการทำงานปกติซึ่งมีวันละ 7 ชั่วโมง แสดงว่าอาจารย์ใช้เวลาเพื่องานเหล่านั้นนอกเวลาราชการทุกวัน วันละ 1 ชั่วโมง

นอกจากนี้ จากการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) พบว่ามีอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาเพียงประมาณร้อยละ 20 ที่ทำวิจัย เนื่องจากสภาพที่เป็นอยู่คืออาจารย์ต้องทำงานหนัก ไม่มีเวลาวิจัย ศึกษาค้นคว้า สร้างองค์ความรู้ใหม่ (คณะนักวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540) อาจารย์ผู้สอนภาษาที่อยู่ในกลุ่มนี้เช่นกัน และถ้าแยกแยะเฉพาะอาจารย์ที่สอนภาษา ก็จะพบว่า จำนวนผู้ทำวิจัยก็จะน้อยลงไปอีก

ภารกิจเหล่านี้ล้วนเป็นภาระงานที่อาจารย์ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากภาระงานสอนซึ่งเป็นภารกิจหลัก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนด้วยอย่างแน่นอน

3.2 ปัญหาอัตรากำลัง

คณะอนุกรรมการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนสาขาวิชาภาษา (2537: 7-8) ได้กล่าวไว้ว่า "ในสภาพปัจจุบันสถาบันการศึกษาได้ประสบปัญหาการขาดแคลนครู-อาจารย์ ผู้สอนทางด้านภาษาที่พึงประสงค์ทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาของรัฐ" ความขาดแคลนนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น การผลิตไม่เพียงพอ และไม่มีผู้สนใจทำงานสอน สาเหตุของการที่ไม่มีผู้สนใจทำงานสอนนี้อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านอัตราเงินเดือน ซึ่งไม่สามารถดึงดูดผู้ที่มีความสามารถทางภาษาเข้าสู่อาชีพอาจารย์ผู้สอน และการขาดความเป็นอิสระและความเสมอภาคในการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ทำให้ขาดการส่งเสริมให้อาจารย์สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างกว้างขวาง สองสิ่งนี้คณะอนุกรรมการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนสาขาวิชาภาษาเห็นว่าเป็นสาเหตุทำให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเลือกประกอบอาชีพอื่นที่มีผลตอบแทนสูงกว่า

ปัญหาการขาดแคลนดังกล่าวเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องและเป็นปัญหาระดับชาติ ดังนั้นในปี 2537 ทบวงมหาวิทยาลัยได้ประกาศให้สาขาวิชาภาษาอังกฤษเป็นสาขาขาดแคลนและได้มีนโยบายและแผนเพื่อแก้ปัญหาคาดแคลนบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยในแง่ปริมาณมีแผนการเร่งรัดการผลิตบุคลากรทางด้านภาษาทุกระดับและจัดสรรกรอบอัตรากำลังสนับสนุนฝ่ายผลิตให้เพียงพอและสอดคล้องกับปริมาณนักศึกษาพร้อมทั้งมีการจ้างผู้เกษียณอายุราชการให้เป็นอาจารย์ต่อจนถึงอายุ 65 ปี การเชิญเจ้าของภาษามาช่วยสอนรวมทั้งการเชิญผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์จากหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนมาช่วยสอน ส่วนในแง่คุณภาพมีแผนการจัดสรรทุนศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การดูงานและฝึกอบรมระยะสั้นเพื่อเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง (อ้างแล้ว, หน้า 17)

3.3 การพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน

คุณภาพของผู้สอนมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของบัณฑิต นอกจากนี้ยังพบว่าคุณภาพของผู้สอนเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ผู้เรียนหรือผู้ปกครองใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกเข้าศึกษาในสถาบันใดสถาบันหนึ่ง (ปราวณี เพชรแก้ว, 2545) ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน จึงเป็นหนึ่งในนโยบายทางการศึกษาทั้งในระดับประเทศ และระดับสถาบัน

ในระดับประเทศ จากการประเมินสถาบันอุดมศึกษาของไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้มีข้อเสนอแนะว่าควรเร่งรัดพัฒนาอาจารย์ให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ ในระยะเวลา 10 ปี (สมชาย สุขศิริเสรีกุล, 2543: 16) โดยการให้ทุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะแก่สาขาขาดแคลน ซึ่งรวมถึงสาขาทางด้านภาษาด้วย ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 8-9 (2540-2549) ก็ได้มีการดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางนั้น ด้วยการวางแผนดำเนินการผลิตผู้สอนภาษาซึ่งมุ่งเน้นให้มีทั้ง "ด้านปริมาณที่เพียงพอและการมีโลกทัศน์กว้างไกล และทักษะในการทำงานระดับนานาชาติ" (คณะอนุกรรมการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนสาขาวิชาภาษา, 2537: 17)

ทบวงมหาวิทยาลัยได้สนองนโยบายด้วยการให้ทุนการศึกษาต่อต่างประเทศเพื่อพัฒนาผู้สอนภาษา แต่เมื่อประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอันส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาจารย์สาขาขาดแคลน ทำให้ไม่สามารถจัดสรรเงินงบประมาณสำหรับส่งผู้รับทุนโครงการพัฒนาอาจารย์สาขาขาดแคลนไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศจึงจำเป็นต้องชะลอการส่งผู้รับทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศทั้งหมด" โดยจัดโครงการให้ผู้รับทุนโครงการพัฒนาอาจารย์

สาขาขาดแคลนเปลี่ยนมาศึกษาต่อภายในประเทศ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2541) อย่างไรก็ตาม สำหรับ อาจารย์ผู้สอนภาษาต่างประเทศแล้ว การมีประสบการณ์การศึกษาในต่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการได้ไปอยู่ในสังคมของเจ้าของภาษาจะทำให้อาจารย์ผู้สอนภาษา ได้มีโอกาสสัมผัสกับภาษาโดยตรงและมีประสบการณ์การใช้ภาษาที่แท้จริง ทั้งยังช่วยให้สามารถซึมซับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนการสอน การชะลอการเดินทางไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศจึงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลากรทางด้านภาษา ทั้งนี้เพราะการมีอาจารย์ผู้สอนที่เป็นต้นแบบการใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสมจะส่งผลคืออย่างยิ่งต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

การชะลอโครงการส่งผู้รับทุนไปศึกษา ณ ต่างประเทศนี้ดำเนินไปจนถึงปี 2543 แต่อย่างไรก็ตาม ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 รัฐบาลก็ยังคงอยู่ในภาวะที่ไม่มีงบประมาณให้ผู้รับทุนเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศอยู่เช่นเดิม (ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2543)

นอกจากแผนการพัฒนาระดับประเทศและระดับทบวงแล้ว ในระดับสถาบัน สถาบันศึกษาต่าง ๆ ก็ช่วยสนับสนุนการพัฒนาอาจารย์ด้วยการให้ทุนไปศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ คุณาน พิภอบรม ส่งเสริมการเขียนตำรา ให้ทุนวิจัย เป็นต้น

จึงเห็นได้ว่าทุกฝ่ายตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของผู้สอนต่อการจัดการเรียนการสอน แต่ในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้สอนยังไม่สามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ด้วยข้อจำกัดด้านภาระงานสอนและงานอื่นๆ และด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของผู้สอน ถึงแม้ว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้พยายามแก้ไขปัญหานี้ ก็สามารถแก้ไขได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งยังไม่น่าจะเพียงพอกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่มีความต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถทางด้านภาษาเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการก้าวสู่การติดต่อสัมพันธ์กับประชาคมโลก "ทั้งในชั้นการติดต่อสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ความก้าวหน้าและเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และในชั้นผู้รู้อย่างลึกซึ้ง เพื่อเป็นนักเจรจาระดับระหว่างประเทศ นักแปลเอกสารสำคัญ มัคคุเทศก์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น" (ประทุมพร วัชรเสถียรและคณะ, 2533: 41)

4. ผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์

ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นเครื่องชี้ประสิทธิภาพของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ผู้สอน และศักยภาพของผู้เรียน เท่าที่ผ่านมางานวิจัยหลายชิ้นพบว่าความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของนักเรียนนักศึกษาไทยในการเรียนภาษาอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจ

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสงขลา พบว่านักเรียนมีผลการประเมินในระดับปรับปรุงเกินร้อยละ 50 ในวิชาภาษาอังกฤษ และการเขียนภาษาอังกฤษ (ศึกษาธิการจังหวัดสงขลา, 2543)

เมื่อนักเรียนเหล่านี้สอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา คณะแนนสอบเข้ามหาวิทยาลัย วิชาภาษาอังกฤษซึ่งเป็นผลสะท้อนความสามารถในการใช้ภาษาอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ จากการจัดทดสอบความรู้ปีละสองครั้งของทบวงมหาวิทยาลัย พบว่ามีผู้สอบวิชาภาษาอังกฤษที่ได้คะแนนเกินร้อยละ 50 น้อยมาก โดยคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบ 4 ครั้งที่ผ่านมาในช่วงปี 2545 และ 2546 คือ 39.76, 32.64, 38.12 และ 33.10 ตามลำดับ โดยเฉพาะในการสอบครั้งที่ 2/2546 เมื่อเดือนตุลาคม 2546 พบว่ามีผู้สอบถึงร้อยละ 92.64 ที่ได้คะแนนวิชาภาษาอังกฤษไม่ถึงร้อยละ 50 โดยมีผู้ได้คะแนนอยู่ในช่วง 20.01-30 คะแนน เป็นจำนวนมากที่สุด (มติชนสุดสัปดาห์, 2546) ในส่วนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่าในปีการศึกษา 2545 และ 2546 นักศึกษาที่มหาวิทยาลัยรับเข้าศึกษาที่ได้คะแนนสอบเข้าวิชาภาษาอังกฤษเข้าต่ำกว่าร้อยละ 50 มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 46.07 และ 62.93 ตามลำดับ เมื่อนักศึกษาที่เข้ามีความสามารถในระดับต่ำ สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือการถอนและการสอบตกรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ดังจะเห็นได้จากภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2545 มีนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ถอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 คิดเป็นร้อยละ 20.68 ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด และมีจำนวนนักศึกษาที่สอบตกรายวิชาเดียวกันนี้ คิดเป็นร้อยละ 4.02

นอกจากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น การเรียนวิชาภาษาอังกฤษในทักษะต่างๆของนักศึกษา ก็อยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจตลอดมา ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยดังนี้

สุพัฒน์ สุกมลสันต์ (2532) ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระหว่างพ.ศ. 2515-2531 พบว่า นักศึกษาในวิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัย มีความสามารถด้านการฟังอยู่ในระดับปานกลางและมีปัญหาในการออกเสียง นอกจากนี้มีงานวิจัยของอัจฉรา วงศ์ไธธร (2536) ซึ่งได้ศึกษาระดับทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนไทย พบว่านักศึกษาในระดับอุดมศึกษามีทักษะมาลาทางเสียง (การฟังและการพูด) และทักษะมาลาทางตัวอักษร (การอ่านและการเขียน) อยู่ในระดับปานกลาง และระดับยังต้องปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการเขียนอยู่ในระดับค่อนข้างอ่อน

งานวิจัยเรื่อง “สมิทธิภาพทั่วไปทางภาษาอังกฤษของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ของสุพัฒน์ สุกมลสันต์และคณะ (2522, อ้างในขนิษกัญญา วินิจฉัยกุลและคณะ, 2545) พบว่าความสามารถทางการเขียนของนิสิตอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำและต่ำกว่าทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะการฟังซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าปานกลางเล็กน้อย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้อง

กับงานวิจัยของปรียา ซีระวงศ์ และคณะ (1982, อ้างใน Srichai, 2002) ซึ่งได้สำรวจความสามารถทางการเขียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าความสามารถในการเขียนของนักศึกษาอยู่ในระดับต่ำ

ปัญหาความไม่สามารถด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษามีได้จำกัดอยู่ในการศึกษาระดับปริญญาตรีเท่านั้น ในระดับบัณฑิตศึกษา ผู้เรียนก็ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนเช่นกัน จากงานวิจัยของปรุมา อักษรจรุงและบันลือ ถิ่นพังกา (2545) ซึ่งได้ศึกษาสภาวะการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีวิชาเอกหรือโทในระดับบัณฑิตศึกษาในภาคใต้ของประเทศไทย พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่บรรลุสัมฤทธิ์ผลในระดับที่ยังไม่เป็นที่พึงพอใจ

เมื่อนักศึกษาจบการศึกษาออกไป พบว่าบัณฑิตไทยนั้นมีความสามารถทางภาษาคำ นักศึกษาจะประสบปัญหาด้านภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษที่ใช้ในการทำงาน ดังจะเห็นได้จากการสำรวจความพึงพอใจของนายจ้างต่อการทำงานของบัณฑิตไทย และในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปนั้น นักศึกษามีปัญหาในการที่จะต้องสอบภาษาอังกฤษให้ผ่านเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ทั้งมหาวิทยาลัยในประเทศและต่างประเทศ

จากรายงานการวิจัยต่างๆพบว่าบัณฑิตไทยนั้นมีความสามารถทางภาษาในระดับที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างเพียงพอ จากการสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในสถานประกอบการพบว่า แรงงานในสายต่างๆทั้งทางภาครัฐและเอกชน เช่น บุคลากรสาขาอาชีพแพทย์ วิศวกร อาจารย์ การธนาคาร การโรงแรมและอื่นๆ มีทักษะภาษาอังกฤษที่จำเป็นในการทำงานต่ำ (ขนิษฐกัญญา วินิจฉัยกุล และคณะ, 2545) และจากงานวิจัยของฉลวย ชีวภิกขการ และ คณะ (2541) พบว่า หน่วยงานรัฐวิสาหกิจมีความต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถพิเศษในด้านภาษาต่างประเทศมากกว่าหน่วยงานเอกชน และรัฐบาล แต่ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานประเภทใดและต้องการความสามารถทางภาษาในระดับใด ระดับความพึงพอใจต่อบัณฑิตด้านความสามารถในการใช้ภาษาก็ยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของอารีย์ คณาวิวัฒน์ไชยและมาลี หังสพฤกษ์ (2546) ซึ่งพบว่า ระดับความพึงพอใจต่อบัณฑิตด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตและระดับความต้องการด้านความสามารถทางภาษาอังกฤษของนายจ้าง/ผู้ใช้บัณฑิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ นายจ้าง/ผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการให้บัณฑิตมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับสูง

เมื่อบัณฑิตศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปประสบปัญหาในการใช้ภาษาเช่นเดียวกัน งานวิจัยของ ศ. ดร. กาญจนา ปราบพาลและ ผ.ศ. ประกายแก้ว โอภาณนท์อมตะ (2543) พบว่าบัณฑิตจากประเทศไทยได้คะแนน TOEFL ระหว่างปี 2536-2542 ด้านทักษะการฟัง เขียน โดยเฉลี่ยเป็น

ลำดับสุดท้าย ส่วนด้านทักษะการอ่าน ถึงแม้ว่าบัณฑิตไทยจะไม่อยู่ในลำดับสุดท้ายแต่ก็อยู่ในกลุ่มผู้ได้คะแนนต่ำ เมื่อพิจารณาภาพรวม บัณฑิตไทยได้คะแนนเต็มเฉลี่ยต่ำกว่า 500 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบกับบัณฑิตจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คะแนนเฉลี่ยดังกล่าวของบัณฑิตไทยจัดอยู่ในลำดับรองสุดท้าย ความอ่อนแอด้านภาษาอังกฤษนี้จึงกลายเป็นอุปสรรคในการศึกษาต่อต่างประเทศของบัณฑิตไทยจำนวนไม่น้อย

4.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ

การที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

4.1.1 ปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายในของผู้เรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาต่างประเทศประกอบด้วย พื้นฐานความรู้เดิม แรงจูงใจ (motivation) ความจำเป็น (needs) ทศนคติ (attitude) และพฤติกรรมการเรียน (learning behavior)

พื้นฐานความรู้เดิมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนในระดับสูง งานวิจัยของปรมา อักษรรุ่ง และบันลือ ถิ่นพังงา (2545: 40) พบว่า นักศึกษายอมรับว่าอุปสรรคหรือความยากลำบากในการเรียนและการที่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของคนอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจนั้น เกิดจากผู้เรียนมีความรู้เดิมโดยเฉพาะเรื่องศัพท์น้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของแกรซ เช่น (1981, อ้างในปรมา อักษรรุ่งและบันลือ ถิ่นพังงา, 2545) ที่ว่าการเรียนจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากการที่ข้อมูลที่ผู้เรียนได้รับ (input) สูงกว่าระดับความรู้เดิมของผู้เรียนเพียงเล็กน้อย ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ต่อจากฐานความรู้เดิมได้ เมื่อความรู้ใหม่ที่ได้นั้นอยู่ในระดับสูงและก้าวหน้ากว่าระดับความรู้ที่มีอยู่เดิมมาก การเรียนรู้จึงไม่เกิดขึ้น

นอกจากนี้แล้ว องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาต่างประเทศคือแรงจูงใจของผู้เรียน การ์คเนอร์ และแลมเบิร์ต (Gardner & Lambert, 1972 อ้างใน Lightbown & Spada, 1999) จำแนกแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายใน (integrative motivation) และ แรงจูงใจภายนอก (instrumental motivation)

แรงจูงใจภายในหมายถึงความต้องการเรียนภาษาต่างประเทศซึ่งเกิดจากความชอบของตนเอง หรือความสนใจอยากรู้ภาษาและวัฒนธรรม เช่นการที่นักศึกษาชาติต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย หรือผู้อพยพที่ไปอาศัยอยู่ในประเทศเหล่านี้เรียนภาษาอังกฤษ เพื่อให้สามารถกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ ได้ ส่วนแรงจูงใจภายนอกหมายถึง

ความต้องการเรียนภาษาเพื่อความก้าวหน้าของตนเอง หรือเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นความต้องการที่จะเรียนภาษาเพื่อศึกษาต่อต่างประเทศ หรือเพื่อการทำงานในบริษัทต่างประเทศ เป็นต้น

แรงจูงใจในการเรียน จะแสดงออกในรูปความตั้งใจ การเอาใจใส่ และความกระตือรือร้นในการเรียนและร่วมทำกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเรียน งานวิจัยต่างๆ เช่นงานวิจัยของสเกฮาน (Skehan, 1989 อ้างใน Lightbown & Spada, 1999) ได้พบหลักฐานแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความสำเร็จในการเรียนภาษาต่างประเทศ โอกราดีและคณะ (O'Grady et al, 1997) กล่าวว่าการศึกษาเรื่องแรงจูงใจหลายเรื่องพบว่าระดับของแรงจูงใจภายใน (degree of integrative motivation) มีความสัมพันธ์กับระดับของความสำเร็จในการเรียนภาษา (degree of success in language learning) นั่นคือ ผู้เรียนซึ่งได้คะแนนทดสอบแรงจูงใจภายในสูงจะทำข้อสอบเกี่ยวกับภาษาได้ดีกว่าผู้เรียนที่ได้คะแนนทดสอบต่ำ ผู้เรียนซึ่งมีแรงจูงใจภายนอกสูงก็จะทำข้อสอบได้ดีเช่นกัน จะเห็นได้ว่าระดับของแรงจูงใจเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จในด้านการเรียนภาษามากกว่าประเภทของแรงจูงใจ

นอกจากแรงจูงใจในการเรียน ปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนก็คือความจำเป็นและทัศนคติของผู้เรียน โลท์บาวน์และสปาดา (Lightbown & Spada, 1999) กล่าวว่า หากผู้เรียนมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ หรือ เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ผู้เรียนก็จะตระหนักถึงประโยชน์ของภาษาต่างประเทศ และจะมีแรงจูงใจที่จะใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนภาษาต่างประเทศสามารถทำให้เกิดทัศนคติต่อภาษานั้นได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ถ้าการเรียนภาษาเกิดจากแรงจูงใจไม่ว่าจะเป็นแรงจูงใจภายนอกหรือแรงจูงใจภายใน และได้รับการส่งเสริมด้วยปัจจัยภายนอก ทำให้การเรียนประสบผลสำเร็จ ผู้เรียนก็จะเกิดทัศนคติที่ดี เมื่อเหตุผลของการเรียนภาษาต่างประเทศเป็นความกดดันภายนอก แรงจูงใจภายในมีน้อย ทัศนคติต่อการเรียนอาจเป็นลบได้

นอกจากนี้แล้ว พฤติกรรมและเทคนิคในการเรียนมีผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยเช่นกันงานวิจัยของจรรยา วิรุพรัตน์ และเสนห์ ถิ่นแสน (2541) พบว่านักศึกษาก็ให้ความสนใจกับการเรียนภาษาอังกฤษน้อยมาก นอกจากนี้จากงานวิจัยของอัญชลี ชยานุวัฒน์ และดวงตา ลักณาประสิทธิ์ (2541 อ้างใน ขนิษฐกัญญา วินิจฉัยกุล และคณะ, 2545) พบว่านิสิตที่ประสบผลสำเร็จสูงในการเรียนใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายและเรียนภาษาอังกฤษทั้งในและนอกห้องเรียน และจากงานวิจัยของมณฑารัตน์ ชูพินิจ (2540) ยังพบว่านิสัยในการเรียนและวิธีการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.1.2 ปัจจัยภายนอก

นอกเหนือจากปัจจัยภายในแล้ว ปัจจัยภายนอกซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ผู้สอน แหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมมีผลต่อการเรียนภาษาต่างประเทศเช่นกัน

หลักสูตรภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาของแต่ละสถาบันการศึกษามีความหลากหลาย เช่น ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ หลักสูตรของทุกคณะบังคับให้นักศึกษาเรียนภาษาอังกฤษพื้นฐาน 6 หน่วยกิต และบางคณะบังคับให้นักศึกษาเรียนภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นเพิ่มอีก 3-6 หน่วยกิต ในขณะที่วิทยาเขตสุราษฎร์ธานีและวิทยาเขตภูเก็ตกำหนดให้เรียน 6-12 หน่วยกิตขึ้นอยู่กับคณะที่นักศึกษาสังกัด ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ หลักสูตรของคณะต่างๆ บังคับให้นักศึกษาเรียนภาษาอังกฤษ 6 หน่วยกิต ยกเว้นคณะศึกษาศาสตร์ซึ่งบังคับให้นักศึกษาเรียนภาษาอังกฤษ 9 หน่วยกิต และเลือกเรียนภาษาใดๆอีก 3 หน่วยกิต เมื่อพิจารณาจากจำนวนหน่วยกิตโดยเฉลี่ยของวิชาบังคับภาษาอังกฤษที่นักศึกษาทุกคนต้องเรียน จะสังเกตได้ว่านักศึกษามีโอกาสได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษน้อยมาก และการเรียนส่วนใหญ่ก็จะเสร็จสิ้นไปตั้งแต่ในชั้นปีที่หนึ่ง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า นักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัยมีโอกาสเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างกันทั้งที่เป็นหลักสูตรภายในมหาวิทยาลัยเดียวกันและต่างมหาวิทยาลัย การได้เรียนภาษามากหรือน้อยกว่ากัน อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้

นอกจากในระดับปริญญาตรีแล้ว ในระดับบัณฑิตศึกษาบางหลักสูตรก็บังคับให้นักศึกษาเรียนภาษาอังกฤษเทียบเท่า 3 หน่วยกิต แต่ไม่นับหน่วยกิต บางหลักสูตรบังคับเพียงให้นักศึกษาสอบวัดระดับภาษาอังกฤษ เช่น PSU-GET (Prince of Songkla University Graduate English Test) ผ่าน โดยนักศึกษาสามารถเลือกลงทะเบียนเรียนแบบเข้มหรือไม่ก็ได้ ตัวอย่างวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาดังกล่าว สามารถสะท้อนสถานภาพ บทบาท และความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันการศึกษาได้อีกนัยหนึ่ง

นอกจากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ยังมีปัญหาของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาอันได้แก่ การทิ้งการเรียนไปนาน ทำให้ไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาในการค้นคว้าหาความรู้ รวมทั้งการทำงานในหน้าที่ก็อาจไม่ต้องการการใช้ภาษาต่างประเทศ ความรู้และทักษะจึงลดน้อยลง ประกอบกับผู้เรียนในระดับนี้มีหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานนอกเหนือจากการเรียนทำให้ไม่มีเวลาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมนอกชั้นเรียน จึงทำให้ปัญหาการขาดความสามารถด้านภาษาที่จำเป็นในการเรียนต่อในระดับสูงเป็นปัญหาที่เรื้อรังและรุนแรง

ในประเด็นเกี่ยวกับวิธีการสอน ถึงแม้ว่ายังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าวิธีการสอนแบบใดจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แต่ในทางปฏิบัติ วิธีสอนหรือขั้นตอนและกระบวนการสอนที่

เป็นที่ชื่นชอบของผู้เรียนก็จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นต่อการเรียนได้ ไทท์บาวน์และสปาดา (Lightbown & Spada, 1999) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความถนัดของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน งานวิจัยของมาร์จอรี เวสช์ (Marjorie Wesche, 1981 อ้างใน Lightbown & Spada, 1999) ได้จัดกลุ่มนักศึกษาตามความถนัด โดยให้นักศึกษาที่มีความสามารถเชิงวิเคราะห์สูงเรียนในชั้นเรียนที่เน้นเรื่องโครงสร้างภาษา ส่วนนักศึกษาที่มีความสามารถในการจดจำ ให้เรียนในชั้นเรียนซึ่งมีการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ พบว่าทั้งนักศึกษาและครูผู้สอนมีความพึงพอใจกับสภาพการเรียนการสอนและนักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียนตามความถนัดของตนเองซึ่งวัดได้จากคะแนนสอบ

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ลักษณะ สภาพ และขนาดของห้องเรียน รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ เช่นจำนวนผู้เรียนในชั้นเรียนก็มีส่วนส่งเสริมการเรียนภาษาเช่นกัน ในงานวิจัยของปรจุมมา อักษรจรุง และบันลือ ถิ่นพังกา (2545) ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าชอบการเรียนภาษาในห้องเรียนเล็กๆและมีผู้เรียนจำนวนน้อย แต่ในสภาพปัจจุบันนั้น ห้องเรียนเป็นห้องเรียนใหญ่ซึ่งผู้เรียนได้ประมาณ 30-35 คนหรือมากกว่านั้น และยังมีแนวโน้มอีกว่า ขนาดของชั้นเรียนจะต้องใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากสถานการณ์ความจำกัดด้านจำนวนบุคลากรผู้สอนและความต้องการขยายจำนวนนักศึกษาทำให้ครูไม่สามารถดูแลนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้แล้ว สภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งก็คือสภาพชีวิตประจำวันซึ่งผู้คนเกือบทั้งหมดใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร มีเพียงบางสถานการณ์และบางเวลาเท่านั้นที่จะเกิดความจำเป็นอย่างแท้จริงที่จะต้องใช้ภาษาต่างประเทศ ดังนั้น สถานการณ์จริงที่แวดล้อมอยู่จึงไม่เอื้ออำนวยให้นักศึกษาได้ซึมซับภาษาและนำความรู้ทางภาษาไปใช้ได้ง่ายนัก นักศึกษาอาจต้องพยายามอย่างยิ่งที่จะหาโอกาสใช้ภาษาเพื่อพัฒนาความสามารถของตน สิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาไม่เกิดการตระหนักถึงประโยชน์ของการเรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งก็จะมิผลไปถึงแรงจูงใจอันจะทำให้การเรียนมีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จได้มากขึ้น การเรียนภาษาในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะทำให้นักศึกษาสามารถที่จะใช้ภาษาได้ แต่ยังคงต้องมีแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้อื่นๆ เช่น ห้องสมุดทางภาษา ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น สถานศึกษาต่างๆ ได้จัดให้มีแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาสามารถศึกษาและฝึกฝนได้ด้วยตนเองตลอดเวลาที่ต้องการ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ เช่น ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองพร้อมคอมพิวเตอร์เพียง 8 เครื่องไว้บริการนักศึกษาทั้งมหาวิทยาลัย และมีอีกเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นในห้องเทคโนโลยีในหอสมุดกลาง

5. ความพยายามในการแก้ปัญหา

ความพยายามในการแก้ปัญหาคือการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีมาอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมโดยผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบทุกระดับ จะเห็นได้ว่าปัญหาเหล่านั้นเป็นผลเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ทั้งในด้านจำนวนผู้สอนไม่เพียงพอ พื้นฐานทางภาษาของผู้เรียนต่ำ และปัญหาเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลเอกสารช่วยการเรียนการสอน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่างก็ตระหนักถึงสาเหตุเหล่านี้และต่างก็ได้พยายามที่จะแก้ปัญหากันไปเท่าที่จะทำได้ในระดับต่างๆที่รับผิดชอบอยู่ ความพยายามเหล่านี้อาจจำแนกออกได้เป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ ด้านนโยบายและด้านการปฏิบัติ ความพยายามเพื่อแก้ไขปัญหของหน่วยงานในระดับสูงก็มักจะปรากฏในรูปของนโยบาย และในหน่วยงานระดับที่ต้องลงมือปฏิบัติก็จะปรากฏในรูปของการจัดการในหลายๆด้าน

5.1 ด้านนโยบาย

การวางนโยบายด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่างประเทศนั้น รัฐบาลได้ระบุไว้ชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่า ผู้เรียนต้องมีความรู้และทักษะทางด้านภาษา ซึ่งเป็นการกำหนดขอบเขตอย่างกว้างๆ เพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้นำไปปฏิบัติให้เหมาะสม ซึ่งในส่วนของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยก็มีนโยบายจัดการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาภาษาอังกฤษ โดยแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นชุดหนึ่งเพื่อดำเนินการปรับโครงสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษพื้นฐานในระหว่างปีงบประมาณ 2543-2545 เพื่อให้มหาวิทยาลัยนำไปใช้ภายในปี 2547 ในด้านมหาวิทยาลัย เช่นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2539, 2547ก, 2547ข) ก็กำหนดนโยบายการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นทั้งในแง่ นโยบายการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (ดูภาคผนวก 1) แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งด้านภาษาอังกฤษให้แก่บัณฑิต (ดูภาคผนวก 2) และในแง่งบประมาณ

5.2 ด้านการปฏิบัติ

หน่วยงานที่ต้องรับนโยบายมาปฏิบัติอาจแบ่งได้เป็นสองประเภทคือ หน่วยงานที่อยู่ในฐานะที่ต้องรับนโยบายมาเพื่อทำให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น แต่ยังไม่ใช่หน่วยงานที่ต้องลงมือปฏิบัติจริง ในกรณีนี้ก็คือทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติจริงเช่นคณะหรือภาควิชาที่รับหน้าที่สอนวิชาภาษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษา เป็นต้น

5.2.1 ทบวงมหาวิทยาลัย

ทบวงมหาวิทยาลัยในฐานะผู้สนองนโยบายของรัฐจำเป็นต้องหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ โดยอาศัยแนวคิดจากผู้บริหารระดับปฏิบัติเช่นหัวหน้าภาควิชาและผู้สอนเพื่อให้ได้ประโยชน์และความเหมาะสมมากที่สุด ในปี 2543 ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้อนุมัติโครงการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาขาวิชาภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้คณะกรรมการได้ดำเนินการเพื่อหาแนวทางอันเหมาะสมในการที่จะพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับปริญญาตรีเพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิชาการ คณะกรรมการอันประกอบด้วยตัวแทนจากมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยได้มีการประชุมระดมความคิด การทำวิจัยหาข้อมูล และการผลิตสื่อช่วยการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ได้มาตรฐานเดียวกัน การดำเนินงานของคณะกรรมการชุดนี้ครอบคลุมด้านการพัฒนาหลักสูตร มาตรฐานนักศึกษา ความช่วยเหลือด้านการเรียนการสอน และการวิจัย ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

5.2.1.1 การพัฒนาหลักสูตร

5.2.1.1.1 การกำหนดจำนวนหน่วยกิตและลักษณะวิชาบังคับภาษาอังกฤษ

เนื่องจากจำนวนและหน่วยกิตวิชาบังคับภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยนั้นได้กำหนดไว้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละคณะ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะมีจำนวนที่น้อยที่สุดคือ 2 รายวิชาหรือ 6 หน่วยกิตสำหรับหลักสูตรที่ไม่ใช่หลักสูตรวิชาเอกภาษาอังกฤษ ซึ่งก็หมายความว่านักศึกษาส่วนใหญ่จะเรียนภาษาอังกฤษเมื่ออยู่ชั้นปีที่ 1 เท่านั้น และถ้าไม่เลือกเรียนวิชาภาษาอังกฤษอื่นๆอีกในชั้นปีที่สูงขึ้น ก็จะไม่ได้รับเรียนภาษาอังกฤษอีกเลยจนกระทั่งจบการศึกษา อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บัณฑิตของไทยไม่มีความเข้มแข็งด้านภาษาอังกฤษ และไม่สามารถสนองความต้องการของตลาดงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการจึงได้จัดประชุมระดมความคิดในขั้นแรกเพื่อกำหนดจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำวิชาบังคับภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยทุกแห่งจะต้องจัดให้กับนักศึกษาและลักษณะรายวิชา และขอความเห็นจากตัวแทนผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในลำดับต่อมาเพื่อเสนอให้ทบวงมหาวิทยาลัยพิจารณา ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยเห็นชอบและได้นำเสนอในที่ประชุมผู้บริหารมหาวิทยาลัยของรัฐ ตลอดจนจัดทำประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่องนโยบายการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2544 (ดูภาคผนวก 3) เพื่อให้มหาวิทยาลัยต่างๆ ได้จัดทำแผนดำเนินการและปฏิบัติตามนโยบายภายในเวลา 4 ปี มีใจความที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดหน่วยกิตและลักษณะวิชาระบุไว้ในข้อ (3) หน้า 2 ของประกาศ ดังนี้

- (3) ให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาปรับปรุงระบบการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา โดยเห็นควรกำหนดให้นิสิตนักศึกษาเรียนวิชาภาษาอังกฤษอย่างน้อย 12 หน่วยกิตขึ้นไป โดย 6 หน่วยกิตแรกให้เป็นวิชาที่เน้นทักษะสัมพันธ์และทักษะการเรียน ส่วนจำนวนหน่วยกิตที่นอกเหนือจากนั้น จัดให้เป็นการเรียนแบบ ESP (English for Specific Purposes) หรือ EAP (English for Academic Purposes) ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับความต้องการของภาควิชา

5.2.1.1.2 การจัดทำเป้าหมาย มาตรฐานของหลักสูตร และลักษณะการเรียนการสอนของ วิชาภาษาอังกฤษซ่อมเสริม ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2

การกำหนดจำนวนหน่วยกิตและลักษณะวิชาบังคับภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำเป้าหมาย มาตรฐานของหลักสูตร และลักษณะการเรียนการสอนของวิชาภาษาอังกฤษซ่อมเสริม ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดให้กับนักศึกษาทุกคนเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน คณะกรรมการได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเขียนมาตรฐานหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษซ่อมเสริม ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 ในระดับอุดมศึกษาขึ้น โดยขอความร่วมมือจากองค์กรต่างประเทศคือ USIS ในระหว่างวันที่ 18-20 มีนาคม 2545 มีตัวแทนจากมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนเข้าร่วมประชุม 21 คน คณะทำงานได้กำหนดเป้าหมายและมาตรฐาน (goals and standards) สำหรับวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 โดยยังไม่รวมวิชาภาษาอังกฤษซ่อมเสริม จากนั้นจึงได้จัดทำรายละเอียดของแต่ละมาตรฐาน (descriptors) ที่จะนำไปปฏิบัติได้ และจัดส่งไปยังผู้บริหารของมหาวิทยาลัยทุกแห่งเพื่อพิจารณาเป้าหมายของวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 นี้มีสองประการคือ เป้าหมายการใช้ภาษาในการสื่อสารในสังคมทั่วไปทั้งในและนอกสถานศึกษา และเป้าหมายการใช้ภาษาเพื่อการศึกษา (ดูภาคผนวก 4)

หลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้แล้ว คณะกรรมการได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารระดับหัวหน้าภาควิชาที่มีหน้าที่รับผิดชอบการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานเกี่ยวกับร่างมาตรฐานนี้ พบว่ามาตรฐานที่ได้จัดทำสำหรับรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 นั้นควรใช้เป็นมาตรฐานของสี่รายวิชาบังคับภาษาอังกฤษตามหลักสูตรใหม่ โดยสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับรายวิชา เนื่องจากมีเนื้อหาสาระมากเกินไปจะครอบคลุมได้ทั้งหมดในสองรายวิชา แต่เมื่อจัดการเรียนการสอนครบทั้งสี่รายวิชาแล้ว ก็สามารถดำเนินการได้ครบทุกเป้าหมายและมาตรฐาน

นอกจากการพัฒนาหลักสูตรวิชาบังคับภาษาอังกฤษนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยก็ยังได้ให้คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานวางแผนพัฒนาหลักสูตรวิชาเอกภาษาอังกฤษเพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งประเทศอีกด้วย

5.2.1.2 มาตรฐานนักศึกษา

การประกันคุณภาพนักศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนดจะต้องดำเนินการหลายด้านพร้อมกันเพื่อให้การเรียนการสอนสามารถส่งผลให้นักศึกษาที่มีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษหลากหลายพัฒนามาจนถึงระดับที่กำหนดไว้เป็นอย่างน้อย คณะกรรมการจึงได้รวบรวมมาตรการที่จะช่วยประกันคุณภาพนักศึกษาเพื่อให้สถาบันนำไปพิจารณาใช้ไว้สองมาตรการ คือ การจัดกลุ่มนักศึกษาตามระดับความสามารถทางภาษาและการวัดความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1.2.1 การจัดกลุ่มนักศึกษาตามระดับความสามารถทางภาษา

นักศึกษาที่เข้าเรียนชั้นปีที่หนึ่งมีความสามารถทางภาษาอังกฤษหลากหลาย ดังนั้นการจัดให้นักศึกษาเริ่มต้นเรียนภาษาอังกฤษในรายวิชาเดียวกันจึงไม่สามารถพัฒนาแต่ละบุคคลไปตามศักยภาพได้ นักศึกษาที่มีความสามารถสูงก็ไม่อาจเริ่มเรียนในระดับที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง ในขณะที่นักศึกษาที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษต่ำก็ไม่สามารถพัฒนาตนเองให้ขึ้นมาถึงระดับมาตรฐานที่กำหนดได้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องจัดกลุ่มนักศึกษาตามความสามารถเพื่อที่หน่วยงานจะได้ให้ความช่วยเหลือนักศึกษาในการพัฒนาความสามารถไปสู่มาตรฐานหรือส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถเพิ่มขึ้นตามศักยภาพ ในความพยายามเพื่อจัดกลุ่มนักศึกษานั้น คณะกรรมการได้สำรวจการดำเนินการในสถาบันต่างๆ พบว่ามีความหลากหลายมากและยากที่จะใช้เพียงเกณฑ์เดียวสำหรับทุกสถาบัน เนื่องจากนักศึกษามีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษในภาพรวมไม่เท่ากัน จึงได้สรุปเกณฑ์การจัดกลุ่มนักศึกษาของสถาบันต่างๆ โดยใช้คะแนนสอบเข้าวิชาภาษาอังกฤษไว้เป็นแนวทาง ดังนี้

ตารางที่ 2.5 เกณฑ์การจัดกลุ่มนักศึกษาของสถาบันต่างๆ

สถาบัน	คะแนนสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย วิชาภาษาอังกฤษ	รายวิชาที่เริ่มเรียน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	0-40	ภาษาอังกฤษ 111
	41-60	ภาษาอังกฤษ 112
	61-81	ภาษาอังกฤษ 113
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	0-40	ภาษาอังกฤษซ่อมเสริม
	41-68	ภาษาอังกฤษ 1
	69-83	ภาษาอังกฤษ 2
	>84	ภาษาอังกฤษ 3
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	0-33	ภาษาอังกฤษซ่อมเสริม
	34-66	ภาษาอังกฤษ 1
	67-74	ภาษาอังกฤษ 2
	75-100	ไม่ต้องเรียนภาษาอังกฤษ 1 และภาษา อังกฤษ 2

ตัวอย่างคะแนนที่ใช้ในการจัดกลุ่มนักศึกษาที่นำเสนอมานี้ ส่วนใหญ่จะใช้คะแนนสอบเข้ามหาวิทยาลัยวิชาภาษาอังกฤษเป็นเกณฑ์ ซึ่งอาจจะพิจารณาจากคะแนนดิบหรือคะแนนเปอร์เซ็นต์ก็ได้ บางสถาบันก็จัดการทดสอบภาษาอังกฤษขึ้นเพื่อนำผลการสอบมาใช้ในการจัดแบ่งกลุ่ม

ความพยายามในการจัดกลุ่มนักศึกษาปรากฏในอีกหลายสถาบัน บางสถาบันก็ใช้วิธีสังเกตและประมาณการ บางสถาบันก็ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อนำผลที่ได้มาตั้งเป็นเกณฑ์ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Teo & Chatupote, 2002) อย่างไรก็ตาม จะสังเกตได้ว่า เกณฑ์ที่ใช้นั้นไม่ต่างกันมากนัก แต่ละสถาบันอาจต้องการวิธีที่เหมาะสมสำหรับสถาบันของตน แนวคิดนี้ ทบวงมหาวิทยาลัย (2544: 1) ก็ได้ออกนโยบายข้อ (1) และ (2) ในประกาศนโยบายการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา มีใจความดังนี้

- (1) ให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการรับนิสิตนักศึกษาโดยตรง (ระบบโควต้า) ได้พิจารณาใช้คะแนนในการสอบวัดความรู้ภาษาอังกฤษของทบวงมหาวิทยาลัย เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณารับนิสิตนักศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้เหมาะสม เว้นแต่การรับเข้าเป็นนิสิตนักศึกษาในโครงการต่อเนื่อง ให้อยู่ในดุลยพินิจของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา

- (2) สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาจัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ โดยนำคะแนนในการสอบวัดความรู้ภาษาอังกฤษของทบวงมหาวิทยาลัย มาใช้เป็นแนวทางในการจัดกลุ่มผู้เรียน โดยให้เข้าเรียนตามระดับความสามารถที่ได้กำหนดไว้เป็น 4 ระดับ ดังนี้
- ระดับที่ 1 ต่ำกว่ามาตรฐานของการเรียนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัย
 - ระดับที่ 2 ให้เข้าเรียนภาษาอังกฤษ 1
 - ระดับที่ 3 ให้เข้าเรียนภาษาอังกฤษ 2
 - ระดับที่ 4 ให้เข้าเรียนภาษาอังกฤษ 3

ทั้งนี้ ให้สถานศึกษาต่างๆ กำหนดเกณฑ์ตามความเหมาะสม

5.2.1.2.2 การวัดความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา ระดับอุดมศึกษา

เมื่อนักศึกษาได้เรียนภาษาอังกฤษในระดับปริญญาตรีแล้ว สิ่งที่จะต้องทำต่อไปก็คือการที่จะต้องทำให้ความสามารถทางภาษานั้นคงอยู่จนกระทั่งจบการศึกษา และนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อได้ เครื่องมือที่จะใช้เป็นตัวชี้วัดระดับความสามารถดังกล่าวก็คือแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา ดังนั้น คณะกรรมการจึงได้จัดการฝึกอบรมคณะกรรมการกลุ่มสาขาวิชาภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบระดับชาติ เรื่องรูปแบบของข้อสอบระดับชาติเพื่อวัดสมรรถภาพทางภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา โดยวิทยาการที่สนับสนุนโดยบริติชเคาน์ซิล และ University of Cambridge Local Examination Syndicate เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิด แนวปฏิบัติ และลักษณะข้อสอบที่ทันสมัยที่หน่วยทดสอบมาตรฐานระดับนานาชาติใช้อยู่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาวางแผนดำเนินงานด้านการประกันความสามารถทางภาษาของบัณฑิตไทย คณะกรรมการมีความเห็นว่า ควรมีแบบทดสอบมาตรฐานที่ทุกสถาบันจะใช้วัดความสามารถนักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาอันจะทำให้ความสามารถทางภาษาอังกฤษของบัณฑิตเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งการจัดทำข้อสอบนี้จะเป็นหน้าที่ของหน่วยทดสอบแห่งชาติ ทบวงมหาวิทยาลัย (2544: 2) จึงได้รับมาเป็นนโยบายข้อ (4) ในประกาศนโยบายการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้

- (4) สถาบันอุดมศึกษาควรจัดให้นิสิตนักศึกษาทุกคนทำการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษตามแบบทดสอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษาที่สถาบันจัดสร้างขึ้นหรือที่เห็นสมควรจะนำมาใช้วัดสมรรถภาพทางภาษาอังกฤษ โดยการทดสอบดังกล่าวนี้ไม่ถือเป็น

เงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษาเพื่อรับปริญญาแต่ละประการใด แต่ถือเป็นเพียงการวัดระดับความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษของนิสิตนักศึกษาเท่านั้น

5.2.1.3 ความช่วยเหลือด้านการเรียนการสอน

ในสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปนั้น ผู้สอนส่วนใหญ่มักจะมีภาระงานมาก ทั้งที่เป็นงานสอนและงานอื่นๆ ดังนั้นเมื่อทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาต้องเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ภาระงานจึงจะต้องเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนั้น นักศึกษาที่มีความสามารถทางภาษายังไม่ถึงระดับที่จะเข้าเรียนในรายวิชาที่ 1 ได้ ก็จะต้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษซ่อมเสริม โดยไม่นับหน่วยกิตอีกด้วย ดังนั้นเพื่อแบ่งเบาภาระผู้สอนและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน จึงมีแนวคิดว่าจะมีการจัดทำสื่อและวัสดุการเรียนการสอนที่จะช่วยให้นักศึกษาเรียนได้ด้วยตนเอง และได้ดำเนินการจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจำนวน 120 ชั่วโมง โดยเน้นไวยากรณ์ การอ่าน การฟัง และการเขียน เพื่อแจกจ่ายให้กับสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดได้นำไปใช้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษยังไม่ถึงระดับที่จะเข้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1

5.2.1.4 การวิจัย

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษต้องอาศัยฐานข้อมูลหลายด้าน ดังนั้นจึงมีงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งที่เป็นทางการและเป็นส่วนหนึ่งของโครงการอื่น ได้แก่ การสำรวจเกี่ยวกับลักษณะและเค้าโครงรายวิชาภาษาอังกฤษซ่อมเสริม ซึ่งเป็นวิชาที่มุ่งสร้างพื้นฐานทางภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาให้เพียงพอที่จะเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 ได้ การสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้อไปจัดทำบทเรียน CAI พบว่าสถาบันอุดมศึกษาเห็นชอบที่จะให้วิชาภาษาอังกฤษซ่อมเสริมเน้นด้านไวยากรณ์ โดยเลือกหัวข้อที่เหมาะสมกับนักศึกษาของแต่ละสถาบัน งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งก็คือการสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของสังคม ระดับมาตรฐาน และคุณภาพที่สังคมต้องการสำหรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี งานวิจัยนี้อยู่ในระหว่างการสรุปข้อมูล

5.2.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบการเรียนการสอนและคณะที่จัดการวิชาภาษาอังกฤษ

5.2.2.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการเรียนการสอน

หน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ได้แก่ภาควิชาหรือสถาบันภาษา หน่วยงานเหล่านี้ก็ได้พยายามรับมือกับภาระงานที่มากขึ้นตามความต้องการของ

เลือกรายวิชาที่จะเป็นประโยชน์กับนักศึกษามากที่สุดและจัดให้นักศึกษาได้ลง
ทะเบียนเรียนรายวิชานั้น

5.2.3 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษา

ผู้ที่อยู่ในวงการการเรียนการสอนภาษาและปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนภาษาย่อมจะมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการสอนภาษาต่างประเทศและได้พยายามหาทางแก้ไข ซึ่งก็อาจจะทำโดยใช้ประสบการณ์แก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องในส่วนของตน ซึ่งก็เป็นที่น่าเสียดายว่า ความคิดและความพยายามแก้ไขปัญหาก็เป็นที่รับรู้กันในวงแคบและอาจจะไม่ได้รับเผยแพร่เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ อย่างไรก็ตาม นอกจากการคิดหาวิธีแก้ปัญหาคด้วยตัวเองแล้ว ก็อาจใช้วิธีพูดคุยระดมความคิดและการทำวิจัยเพื่อหาข้อมูลมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งการทำวิจัยนี้จะเป็นหลักฐานชัดเจนว่ามีความพยายามในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเด็นใด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษานั้นมีทั้งที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและที่เป็นงานวิจัยของผู้สอนภาษาในสถาบันอุดมศึกษา

งานวิจัยที่ทำโดยผู้สอนภาษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหและพัฒนาการเรียนการสอนภาษา เช่น การศึกษาวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ เช่น การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และการศึกษาวิจัยที่ให้ความสนใจกับตัวผู้เรียน เช่น กลวิธีการเรียนรู้ภาษาที่มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์มีดังนี้

การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยสรุปว่า คอมพิวเตอร์เหมาะสมสำหรับการเรียนและการประเมินตนเอง และช่วยในการสอนซ่อมเสริมแทนครูโดยเฉพาะในการพัฒนาการอ่าน และสามารถใช้ในการสอนให้ผู้เรียนฝึกทักษะพูดด้วย จึงสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ (อัญชลี พงศ์พันธ์, 2530 อ้างใน สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2535) และจะเห็นได้ว่าปัจจุบันบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญยิ่ง เพราะผู้เรียนสามารถฝึกฝนและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

การวิจัยด้านลักษณะหลักสูตร ขนิษฐกัญญา วินิจฉัยกุล และคณะ (2545) พบว่า การมีหลักสูตรที่เหมาะสมมีส่วนทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โครงการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับการสอนภาษาอังกฤษในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปคือ หลักสูตรการเรียนการสอนแบบสื่อสารที่มีการฝึกเทคนิควิธีการเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน รูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับหลักสูตรลักษณะนี้ ได้แก่ Task-Based Language Learning,

Content-Based Language Learning และ E-Learning และการประเมินผลการเรียนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักสูตรดังกล่าวควรประกอบด้วย 2 ส่วนคือ การประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (process of learning) และการประเมินผลงานของผู้เรียน (product)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานของภัทริยา วิสัยจรและคณะ (2541) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบเรียนในห้องเรียนโดยมีครูสอนเป็นหลักพร้อมๆ กับการเรียนนอกห้องเรียนโดยมีครูให้คำปรึกษาด้วย และสำหรับกิจกรรมในชั้นเรียน นักศึกษาจะชอบกิจกรรมกลุ่มย่อย (group work) มากที่สุด

ส่วนในด้านผู้เรียน ผลการวิจัยเรื่อง Profiles of Highly Successful Students at Chulalongkorn University Language Institute (อัญชลี ชยานุวัฒน์ และดวงตา ลักณาประสิทธิ์, 2543 อ้างใน ขนิษฐกัญญา วิจิณชัยกุล และคณะ, 2545) สรุปได้ว่า นิสิตที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ (learning strategies) หลากหลาย เรียนภาษาอังกฤษทั้งในและนอกห้องเรียน และมีกลยุทธ์ในการเรียนรู้บางอย่างที่นิสิตบางคนหรือหลายๆคนใช้น้อยหรือไม่ใช้เลย เช่น การอ่านสำรวจ (skimming) การจดโน้ต การจดบันทึกสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ การฝึกพูดกับเทป การฝึกทำข้อสอบเพื่อประเมินผลตนเอง และการตอบคำถาม

ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและตัวผู้เรียนที่กล่าวมานี้ ได้สะท้อนความพยายามในการแก้ปัญหาและการพัฒนาการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ โดยคณาจารย์หรือผู้สอนควรทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 107)

6. สรุป

ความพยายามในการแก้ปัญหการเรียนการสอนภาษานั้นส่วนใหญ่เน้นที่ภาษาอังกฤษ เนื่องจากเป็นภาษาที่มีผู้เรียนและผู้สอนมากกว่าภาษาต่างประเทศอื่นๆ รวมทั้งเป็นวิชาบังคับของทุกสถาบันอุดมศึกษา ส่วนความพยายามในการแก้ปัญหการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอื่นๆนั้นยังไม่ปรากฏเป็นระบบและดูเหมือนจะยังไม่มีการสนับสนุนที่มีความร่วมมือจากหลายสถาบัน ภาพรวมของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศทั้งหมดจึงยังไม่ปรากฏ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลหลายด้านเพื่อให้ได้ภาพสภาพและปัญหาที่ชัดเจน อันจะนำไปสู่วิธี

การแก้ปัญหาเพื่อให้การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ ตลอดจนสามารถนำไปกำหนดนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอดคล้องและเหมาะสมต่อไป